

Targosz, Karolina

Posiedzenie naukowe Zespołu Odrodzenia

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/3, 662-663

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ski co do kierunków i perspektyw rozwoju oraz aktualnych potrzeb historii nauki i techniki w Polsce (prof. Bukowski, prof. Malecki).

Komitet przyjął w zasadzie opracowaną *Prognozę*, zobowiązując jednak komisję, która go opracowała, do sporządzenia nowej wersji, uwzględniającej wysunięte propozycje.

Następnym punktem porządku dziennego była informacja doc. J. Dobrzyckiego o stanie badań kopernikańskich. Zebrani zapoznali się m.in. z planem wydawnictw kopernikańskich, który przygotowała Pracownia Badań Kopernikańskich Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN. Po dyskusji dwie serie wydawnicze, wchodzące w skład planu — *Opera omnia* Mikołaja Kopernika i *Studia kopernikańskie* — zostały zatwierdzone przez Komitet.

Z kolei dr Z. Skubała-Tokarska zapoznała zebranych z programem obchodów setnej rocznicy urodzin Marii Skłodowskiej-Curie. W programie tym przewiduje się m.in. centralną sesję naukową z udziałem wielu uczonych zagranicznych, poświęconą współczesnym badaniom nad promieniotwórczością. Marii Skłodowskiej-Curie oraz 50-leciu śmierci Mariana Smoluchowskiego poświęcona będzie również część naukowa jesiennego posiedzenia Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN.

W związku z tą informacją przypomniano o przygotowaniach Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Polskiego Towarzystwa Fizycznego i Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika do obchodów urodzin Marii Skłodowskiej-Curie (prof. E. Rybka).

W sprawach bieżących prof. Bukowski poinformował, że już 38 naszych naukowców, w tym zarówno członkowie Komitetu, jak i osoby spoza niego, zgłosiło komunikaty na XII Międzynarodowy Kongres Historii Nauki w Paryżu w 1968 r. i że należy się spodziewać dalszych zgłoszeń. Komunikaty te mają być opublikowane przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN w specjalnym wydawnictwie. Prof. Olszewski przypomniał, że w planach prac Komitetu przewidziana jest dyskusja nad „Kwartalnikiem Historii Nauki i Techniki”, którą przyrzekł zagaić prof. K. Opalek. Ustalono, że dyskusja ta odbędzie się pod koniec 1967 r.

Jerzy Drewnowski

Z DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU ODRODZENIA

Na zebraniu Zespołu Odrodzenia, które odbyło się w Krakowie 21 lutego 1967 r. pod przewodnictwem prof. Henryka Barycza, dr Wacława Szelińska wygłosiła referat *Pierwsze kontakty środowiska krakowskiego z książką reformacyjną*.

Autorka przedstawiła wyniki badań nad zachowanymi w krakowskich bibliotekach pierwszymi drukami dzieł Marcina Lutera i innych przedstawicieli wczesnej reformacji: Andrzeja Bodensteina z Karlstadu, Ottona Brunefelsiusa, Jana Oecolampada, Filipa Melanchtona, Erazma z Rotterdamu i in. Na podstawie analizy znaków własnościowych, glos rękopiśmiennych i opraw dr Szelińska stwierdziła, że książki te były znane w środowisku krakowskim — uniwersyteckim, miejskim i dworskim — już w pierwszych dziesięcioleciach XVI w. Wnioski z poszukiwań bibliotecznych podbudowała autorka uwagami zaczerpniętymi z przekła-

zów źródłowych (świadczenia Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Hozjusza), zwłaszcza zaś z trzech edyktów królewskich z lat 1520—1523 oraz uchwał synodów, zabraniających lektury i rozpowszechniania pism autorów różnowierczych. Przekazy te pozwoliły dr Szelińskiej dobitnie podkreślić doniosłą rolę książki w recepcji myśli reformacyjnej w Polsce.

Na zakończenie autorka przedstawiła drogi, którymi lipskie, bazylejskie i wittenberskie druki docierały do Krakowa, uwytatniając szczególnie silne powiązania ze Śląskiem i rolę, jaką na Uniwersytecie Krakowskim odgrywali Ślązacy; wskazała również na studentów powracających z niemieckich ośrodków różnowierczych jako na pośredników w dopływie pierwszych pism luterskich do Krakowa oraz na znaczenie takich wybitnych osobistości, jak Justus Decjusz, utrzymujących ścisłe kontakty z intelektualnymi ośrodkami Niemiec.

W dyskusji po referacie dr A. Strzelecka zwróciła uwagę na analogie w rozprzeżeniu się sto lat wcześniej doktryny husyckiej, Dr A. Czekajewska-Jędrusik poruszyła problem trudności i niebezpieczeństw metodologicznych, związanych z opracowaniem przedstawionego tematu (sprawa Erazma z Rotterdamu, jego powiązań z reformacją i stosunku do niego obozu katolickiego). Doc. J. Czerniatowicz poparła tezy referatu o dającym się ustalić na podstawie badań bibliotecznych wczesnym występowaniu książek luterskich w Polsce. Prof. A. Gawel podkreślił fakt polskiej tolerancji oraz naszkicował polityczne tło edyktów prohibicyjnych. Doc. L. Hajdukiewicz wskazał na szczególne znaczenie precyzji w ustalaniu oblicza wyznaniowego autorów reformacyjnych, które wymaga odjęcia się od sugestii zawartych w późniejszych ocenach z epoki potrydenckiej. Wyraził ponadto postulat monograficznego opracowania początków reformacji w Polsce w oparciu o pełne badania źródłowe.

Prof. Barycz wyraził pogląd, że na rozmiarach ruchu reformacyjnego zaważył zdecydowanie wynalazek druku i z nim książka drukowana; stąd właśnie wynika doniosłość badań prowadzonych nad książką reformacyjną. Prof. Barycz zwrócił przy tym uwagę na pierwszoplanowe znaczenie ośrodków uniwersyteckich w dziejach reformacji. Przypomniał również fakt, że Kraków był kolebką pierwszej drukowanej książki luterskiej w języku węgierskim.

Dr Szelińska wyjaśniła na zakończenie, że referat miał charakter jedynie wstępu do tematu; rozwinięcie problemu i dalsze chronologicznie fazy kontaktów przedstawi autorka w przyszłości.

Karolina Targosz

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU OŚWIECENIA

Na posiedzeniu Zespołu Oświecenia w Krakowie w dniu 21 lutego 1967 r. doc. Helena Madurowicz-Urbańska wygłosiła referat *Badania Feliksa Łojki nad demografią Polski*. W oparciu o materiały rękopiśmienne Łojki referentka przedstawiła zakres jego badań demograficznych, podstawę źródłową, metody, ustalenia i wyniki jego pracy, wysoko oceniając ich nowatorski i prekursorski charakter. Zwróciła również uwagę na skrupulatność i sumienność wypisów Łojki i podkreśliła, że jego ustalenia, przeważnie bez podania źródła, wyszukiwane były przez późniejszych badaczy, przede wszystkim przez Tadeusza Czackiego.

Największe zainteresowanie dyskutantów wzbudziły ogólne koncepcje badawcze Łojki. Dr I. Stasiewicz przypomniała jego publikacje zastanawiając się, jakie światło mogłyby rzucić na ogólniejsze koncepcje Łojki oraz na praktyczny cel podejmowanych przez niego badań. Zwróciła również uwagę pod tym samym kątem widzenia na jego kontakty z czasopismami i drukarniami, zapytując przede